

PROFESSORILIITTO
PROFESSORFÖRBUNDET
FINNISH UNION OF UNIVERSITY PROFESSORS

TIETO ei ole

MIELIPIDEKYSYMYS

Tiede, taide ja sivistys ovat vapaan ja osallistuvan demokratian edellytys sekä hyvinvoinnin ja kansainvälisen kilpailukyvyn perusta. Ne ovat myös osa tiedon huoltovarmuutta ja yhteiskunnan resilienssiä. Osaava ja sivistynyt yhteiskunta pysyy myös poikkeuksellisissa olosuhteissa toimintakykyisenä, koska se pystyy joustamaan ja löytämään uusia ajatusmalleja ja ratkaisuja.

I Suomelle tiedepolitiikka

II Yliopistoille ja tutkimuslaitoksille kansainvälisesti kilpailukykyiset toimintaedellytykset

III Osallistuvampi ja toimivampi yliopistoyhteisö

I Suomelle tiedepolitiikka

▪ Luodaan Suomelle hallituskaudet ylittävä tiedepolitiikan visio

Suomi tarvitsee johdonmukaisen ja kunnianhimoisen pitkän aikavälin tiedepolitiikan, koska yhteiskunnan menestys on riippuvainen tieteellisen tutkimuksen ja koulutuksen kansainvälisestä kilpailukyvyistä. Jos tieteentekemisen mahdollisuudet eivät ole Suomessa vähintään yhtä hyvät kuin kilpailijamaissa, huiput siirtyvät muualle ja Suomi näivettyy henkisesti ja taloudellisesti. Tiedepolitiikan vision taakse tarvitaan professorikunnan ja muun opetus- ja tutkimushenkilöstön lisäksi kaikki puolueet, elinkeinoelämä ja muut keskeiset tiedepolitiikan sidosryhmät.

▪ Vahvistetaan parlamentaarisen valmistelun roolia tiedepolitiikassa

Pitkän aikavälin tiedepolitiikka pitää valmistella huolellisesti. Parlamentarisesta TKI-työryhmästä on syytä tehdä pysyvä osa tiedepolitiikan laatimista ja seuranta. Työryhmän tehtäväksi tulee antaa tiedepolitiikan vision ja konkreettisten tavoitteiden valmistelu. Visio ja tavoitteet pitää muotoilla parlamentarisesti yhdessä tiede- ja tutkimusyhteisön kanssa, jotta niihin sitoudutaan yli hallituskausien. Visio tulee kirjata tiedepoliittiseen selontekoon.

▪ Seurataan tiedepolitiikan toteutumista parlamentarisesti

Parlamentaarisen TKI-työryhmän valmisteleman vision toteutumista tulee seurata parlamentarisessa seurantaryhmässä sekä tutkimus- ja innovaationeuvostossa. Professorikunnalla pitää olla nykyistä vahvempi edustus tutkimus- ja innovaationeuvostossa ja valmisteluryhmissä.

II Yliopistoille ja tutkimuslaitoksille kansainvälisesti kilpailukykyiset toimintaedellytykset

▪ Turvataan TKI-toiminnan rahoitus pitkäjänteisesti

Suomen talous taantuu, koska julkiset TKI-investoinnit ovat jääneet jälkeen kilpailijamaista. On määriteltävä selkeät keinot, joilla saadaan lisättyä julkisia TKI-investointeja ja nostettua sekä julkisen sektorin että yritysten TKI-investointien taso yhteensä neljään prosenttiin BKT:stä vuoteen 2030 mennessä. Julkisen sektorin, tutkimuslaitosten ja yliopistojen TKI-rahoitusta pitää kasvattaa vähintään kuudella prosentilla joka vuosi vuoteen 2030 asti.

▪ Nostetaan yliopistojen rahoituksen taso kilpailijamaiden tasolle ja siirretään painopistettä vapaaseen tutkimukseen

Suomessa yliopistojen rahoituksen määrä on jäänyt jälkeen verrokkimaista. Ylivaalikautisen, parlamentarisesti hyväksytyyn TKI-tiekartan toimen-

piteitä on ryhdyttävä toteuttamaan välittömästi. Yliopistojen opetus perustuu tutkimukseen, ja tutkimuksen tason noustessa myös koulutuksen taso kohoaa. Rahoituksen osalta painopiste on siirrettävä koulutusmääriin perustuvasta rahoituksesta ja projektiokohtaisesta tutkimusrahoituksesta vapaaseen tutkimusrahoitukseen. Myös tutkimuslaitosten harkinnassa olevan tutkimusrahoituksen määrää tulee lisätä.

Vain vapaalla tutkimusrahoituksella on mahdollista varmistaa, että yliopistot voivat nopeasti profiloitua omiin erityisaloihinsa ja että Suomi nousee tutkimuksen ja opetuksen edelläkävijäksi. Tulevaisuuden innovaatiot nousevat odottamattomista suunnista ja tieteenalojen yhteistyöstä. Vapaa tutkimusrahoitus edistää myös tutkijoiden kansainvälistä liikkuvuutta ja yhteistyötä sekä yritys yhteistyötä ja tutkimuksen vaikuttavuutta.

▪ Turvataan tutkijoiden tekijänoikeudet ja kannustetaan niiden hyödyntämiseen

Vapaata yhteiskuntaa ei ole ilman tutkimuksen ja korkeimman opetuksen vapautta. Tutkijoiden oikeus päättää tutkimuksensa julkaisemisesta ja tulosten hyödyntämisestä on laadukkaan ja vastuullisen tutkimuksen perusta. Tutkijoiden tekijänoikeudet turvaavat tieteen vapauden, mahdollistavat innovaatiot ja takaavat osaltaan Suomen kilpailukyvyn. Tutkijoiden tekijänoikeuksia ei saa kaventaa tekijänoikeuslaissa eikä muuten. Teosten, aineistojen ja oppimateriaalien saatavuutta ja kaupallista hyödyntämistä voidaan parantaa, kun tutkijat saavat vapaasti käyttää tekijänoikeuksiaan kulloinkin tarkoituksenmukaisilla tavoilla.

▪ Taataan Suomen Akatemian, Strategisen tutkimuksen neuvoston ja Business Finlandin rahoituksen taso ja pitkäjänteisyys

Suomen Akatemia myöntää rahoitusta kovan kilpailun ja riippumattoman kansainvälisen arvioinnin perusteella. Strategisen tutkimuksen neuvosto rahoittaa yhteiskunnallisesti merkittävää tutkimusta, jonka avulla etsitään konkreettisia ratkaisuja suuriin ja monitieteistä otetta vaativiin haasteisiin. Business Finlandin myöntämä rahoitus mahdollistaa omalta osaltaan yliopistojen, tutkimuslaitosten ja yritysten välisen yhteistyön. EU:n tutkimusrahoitus samoin kuin muu ulkomainen rahoitus on niin ikään erittäin kilpailtua.

Uusille julkisille rahoitusinstrumenteille ei ole tarvetta, vaan rahoitus tulee ohjata nykyisten, laatuvarmistettujen kanavien kautta. Erityistä huomiota

tulee kiinnittää tiedepolitiikkaa tukeviin pitkäjänteisiin tutkimus- ja koulutusjärjestelyihin. Samalla on pyrittävä vähentämään rahoituksen keskusjohtoisuutta.

▪ Laajennetaan TKI-verovähennyksmallin muotoa

TKI-verovähennysoikeutta tulee edelleen lisätä. Verrokkimaissa käytössä olevia verovähennyksmalleja on syytä käydä läpi ja hyödyntää niistä parhaita myös Suomessa.

III Osallistuvampi ja toimivampi yliopistoyhteisö

▪ Vahvistetaan kollegiaalista päätöksentekoa

Menestyvät yliopistot ovat autonomisia kaikkialla maailmassa. Suomessa yliopistojen autonomia eli itsehallinto on kirjattu perustuslakiin. Itsehallinto tarkoittaa paitsi tieteen tekemisen ja korkeimman opetuksen autonomiaa myös sitä, että yliopistossa päätäntävalta kuuluu yliopistoyhteisölle itselleen.

▪ Kollegio hyväksyy, hallitus valmistelee/esittää ja rehtoraatti toimeenpanee johtosäännön

Yliopistojen johtosääntöjen tulee lujittaa tieteen, taiteen ja korkeimman opetuksen vapautta ja yliopistodemokratiaa sekä hyvää johtamista. Yliopistolakia tulee muuttaa siten, että yliopistoyhteisöä edustava monijäseninen toimielin (yliopistokollegio, konsistori tai akateemisten asiain komitea) hyväksyy yliopiston johtosäännön.

▪ Kollegio hyväksyy yliopiston strategian, talousarvion sekä toiminta- ja taloussuunnitelman

Yliopistolakia tulee muuttaa siten, että kollegioiden (yliopistokollegio, konsistori, akateemisten asiain komitea) vuosittaisiin tehtäviin lisätään hallituksen valmisteleman strategian, talousarvion sekä toiminta- ja taloussuunnitelman hyväksyminen. Näin varmistetaan yliopistoyhteisön itsehallinnon toteutuminen.

▪ Yliopiston hallituksella on oltava kollegion ja rehtoraatilla hallituksen luottamus

Yliopistolakia on selkeytettävä siten, että normaalin hallinnollisen käytännön mukaisesti yliopiston hallituksen tulee nauttia kollegion luottamusta ja rehtoraatin eli rehtorin ja vararehtorien hallituksen luottamusta.

Lisätietoja www.professoriliitto.fi

